

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

УДК 34.07(477)

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.06.14>

Копиленко Олександр Любимович,
доктор юридичних наук, професор,
академік НАН України
ORCID 0000-0002-3898-3925
kopylenko@rada.gov.ua

Середа Григорій Порфірович,
доктор юридичних наук, професор,
головний науковий співробітник
Інституту законодавства Верховної Ради України
ORCID 0000-0003-1386-1478
280831a@gmail.com

РЕЦЕНЗІЯ

**НА ПІДРУЧНИК «СУДОВІ, ПРАВООХОРОННІ, КОНТРОЛЬНО-НАГЛЯДОВІ ТА ПРАВОЗАХИСНІ
ОРГАНИ УКРАЇНИ» ЗА ЗАГАЛЬНОЮ РЕДАКЦІЄЮ ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ НАУК,
ПРОФЕСОРА С. М. ГУСАРОВА¹**

Kopylenko Oleksandr L.,
Doctor of Law, Professor,
Academic of the National Academy
of Sciences of Ukraine
ORCID 0000-0002-3898-3925
kopylenko@rada.gov.ua

Sereda Hryhorii P.,
Doctor of Law, Professor,
Chief Researcher of the Legislation Institute
of the Verkhovna Rada of Ukraine
ORCID 0000-0003-1386-1478
280831a@gmail.com

REVIEW

**TO THE TEXTBOOK «JUDICIAL, LAW ENFORCEMENT, CONTROL
AND SUPERVISORY AND HUMAN RIGHTS BODIES OF UKRAINE» EDITED
BY DOCTOR OF LAW, PROFESSOR S. M. HUSAROV**

Дисципліна «Судові та правоохоронні органи», для навчально-методичного забезпечення якої підготовлено підручник, має важливе значення в контексті формування професійної компетентності майбутніх юристів.

За добу незалежної України створено чимало підручників та посібників з організації діяльності судових та правоохоронних органів, автори яких пропонують різні підходи щодо визначення їх переліку. Наприклад, авторський колектив навчального посібни-

¹ Судові, правоохоронні, контрольно-наглядні та правозахисні органи України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова ; [С. М. Гусаров, О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк та ін.]. Харків, 2020. 512 с.

ка для курсантів та студентів НАВСУ виділяє органи судової влади, прокуратуру, органи Служби безпеки України, Національну поліцію та інші органи МВС України, органи досудового розслідування, адвокатуру, а також долучає міжнародну організацію кримінальної поліції – Інтерпол¹. У посібнику львівських фахівців розглядаються суди загальної юрисдикції, Конституційний Суд України, Вища рада юстиції, прокуратура, органи внутрішніх справ, адвокатура, нотаріат, органи юстиції². Одеські вчені у своєму виданні звернули увагу на органи, діяльність яких спрямовується та координується міністром юстиції України³.

Неодноразово здійснювалися спроби корегування предмета названої дисципліни через розширення кола інститутів, які вивчалися, і виокремлення, крім суду та правоохоронних органів, ще і контролюючих та правозахисних⁴.

На нашу думку, в умовах перманентного реформування в Україні органів та установ, діяльність яких спрямовано на забезпечення прав і свобод людини та громадянина, актуалізується питання подальшої розробки відповідних сучасних навчальних матеріалів для закладів вищої освіти юридичного профілю.

З огляду на це слід відзначити комплексний підхід авторського колективу до вивчення правового статусу цих інституцій. Зокрема, здійснено спробу в межах підручника поєднати особливості організації та діяльності широкого спектру уповноважених суб'єктів:

¹ Удалова Л. Д., Рожнова В. В., Заїка С. О., Мельник О. В., Форостяний А. В., Ключник К. П. Мультимедійний посібник «Судові та правоохоронні органи України». НАВСУ. URL: <https://arm.naiu.kiev.ua/books/SPOU/index.html>

² Ковалів М. В., Єсімов С. С., Назар Ю. С., Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю., Годяк А. І., Бліхар М. М. Судові та правоохоронні органи : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 388 с.

³ Ярова Л. В., Матвеевський О. В. Організація судових та правоохоронних органів України : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2018. 296 с.

⁴ Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : навч. посіб. / В. Т. Білоус [та ін.] ; ред. Я. Кондратьєв ; Національна академія внутрішніх справ України. К. : Юрінком інтер, 2002. 320 с.;

Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підручник / [В. Т. Білоус та ін.] ; відп. ред. В. Т. Маляренко, д-р юрид. наук, проф., чл.-кор. Акад. прав. наук України. 3-тє вид., переробл. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2007. 350 с.

судових, правоохоронних, контрольно-наглядових та правозахисних. При цьому автори обґрунтовують власну позицію щодо відповідної класифікації. Запропонований дискурс сприятиме становленню наукового світогляду здобувачів вищої юридичної освіти.

Структура підручника, який рецензується, у цілому відповідає освітній, виховній та управлінській функціям навчального процесу. Доречним є виокремлення в кожній главі питань для самоконтролю.

У першому розділі надано загальну характеристику судової, правоохоронної, контрольно-наглядової та правозахисної діяльності. Автори пропонують власні визначення категорій, які вивчаються в межах дисципліни. Другий розділ присвячено особливостям судової системи України, повноваженням судів та суддів усіх рівнів. Окремо наголошується на важливості організаційно-кадрового забезпечення функціонування судових органів. Найбільший за обсягом матеріалу третій розділ, предметом якого є правоохоронні органи: функції, структура, повноваження, порядок організації. У цьому розділі акцентовано увагу на центральних органах виконавчої влади, діяльність яких координується Кабінетом Міністрів України через міністра внутрішніх справ України. Певною новацією для навчальної літератури є використання одночасно таких двох груп інститутів, як контрольно-наглядові та правозахисні (четвертий та п'ятий розділи). Значну увагу приділено правовому статусу органів, їх завданням, особливості утворення та підпорядкування, кадровому забезпеченню та взаємодії тощо.

Разом із тим деякі положення підручника мають дискусійний характер. Насамперед, необхідна більш чітка кореляція запропонованої класифікації інституцій відповідно до чинного законодавства. Доречно сформулювати чіткі критерії визначення таких груп як контрольно-наглядові та правозахисні органи. На нашу думку, у подальшому варто висвітлювати питання полеміки щодо правового регулювання діяльності деяких інститутів держави. Так, залишилася поза увагою авторів актуальна проблема співвідношення конституційних понять «судова влада» (ст. 6) та «правосуддя» (розділ VIII).

Утім, викладені вище зауваження та рекомендації не впливають на загальну високу оцінку підручника, що рецензується.